

การวิเคราะห์หลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในประเทศไทย ครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร โดยวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรของมหาวิทยาลัย 10 แห่งที่ใช้ในปัจจุบันที่ได้รับการรับรองจากทบวงมหาวิทยาลัย ตัวแปรที่วิเคราะห์ได้แก่ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาในหลักสูตร และเนื้อหาวิชาในหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มี 2 ชุด คือแบบบันทึกข้อมูลหลักสูตรสำหรับบันทึกข้อมูลของแต่ละหลักสูตร และแบบบันทึกข้อมูลเนื้อหาวิชาในหลักสูตร โดยการจัดกลุ่มเนื้อหาวิชาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม โดยใช้แนวคิดจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และได้รับการตรวจสอบเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิเคราะห์หลักสูตรระดับปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในประเทศไทย ในด้านปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และรายวิชาในหลักสูตร พบว่า ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยส่วนใหญ่ยังคงเน้น ที่จะมุ่งผลิตมหาบัณฑิตให้มีความสามารถทางด้านวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ควบคู่ไปกับความสามารถทางด้านเทคโนโลยี และทักษะทางการวิจัย โครงสร้างหลักสูตร พบว่า หลักสูตรของมหาวิทยาลัยทุกแห่งเปิดสอนแผน ก แบบ ก(2) มีเพียง 4 แห่งที่เปิดสอน แผน ข จำนวนหน่วยกิตรวมของทุกหลักสูตรมีไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิตตามเกณฑ์ทบวงมหาวิทยาลัย โดยจำนวนรวมสูงสุดคือ 48 หน่วยกิต และต่ำสุด คือ 36 หน่วยกิต รายวิชาในหลักสูตร พบว่า หลักสูตรทุกมหาวิทยาลัยมีรายวิชากลุ่มการจัดเก็บและการสืบค้นสารสนเทศ และการวิจัย สถิติและการสัมมนา แต่รายวิชาที่พบมากที่สุดในรายวิชาบังคับ คือ รายวิชาในกลุ่มระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนเนื้อหาวิชาในหลักสูตร พบว่า เนื้อหาวิชาส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ยังคงเน้นในเรื่องเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุด นอกจากนั้นจะเห็นว่ากลุ่มเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่พบความถี่รองลงมา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรและบริการสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ จะมีประโยชน์สำหรับภาควิชาหรือโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และมหาวิทยาลัยต่างๆ มีการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ อยู่แล้ว ให้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบ ประกอบการพัฒนาหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้ หรือภาควิชาหรือโปรแกรมวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ยังไม่มีจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ให้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการสร้างหลักสูตร และยังเป็นประโยชน์สำหรับอาจารย์ภาควิชา สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยครั้งนี้ไปเปรียบเทียบกับจัดการเรียนการสอนของตน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตน

This curriculum analysis of Master's programs in Library and Information Science in Thailand was conducted by using a documentary research method. The curriculum documents of Master's programs in Library and Information Science from 10 public universities in Thailand were analyzed. The analysis factors included: Philosophy and Objectives of the Program; Program's Structure; Program's Courses; and Subjects of Courses. Two data record forms have been used for collecting data: 1) a record form for curriculum data, and 2) a record form for subjects of courses data. The subjects in library and information science were categorized into 7 area groups based on literature reviews and the experts' comments.

Results of the study found that: 1) Philosophy and Objectives of the Program – Most of programs were emphasized on producing the graduates who would have knowledge and skills in the professional subject field, technologies, and research; 2) Program's Structure – All of 10 programs have offered program plan A type A(2) (coursework and thesis program), and only 4 programs have offered program plan B (coursework without thesis program). The total credit numbers of all programs were not less than 36 credits which conformed to the Standards for Graduate Program of the Ministry of University Affairs. The highest total credit numbers was 48 credits, and the lowest was 36 credits; 3) Program's Courses – All programs offered courses in the areas of Information Storage and Retrieval, and Research, Statistics, and Seminar. However, most of required courses were emphasized on Information System and Technology; 4) Subjects of Courses – most of subjects that appeared in the course descriptions were concerned with Information System and Technology, but still emphasized on technologies for library applications. The next subjects mostly found was in the area of Information Resources and Services.

Results of this research will be valued for the Library and Information Science Departments in Thailand to use as the guidelines for developing and improving its library and information science program in the future. This research results is also useful for the library and information science instructors in terms of providing them the insights of the subjects of courses in different areas that have been taught in several universities, in comparing to their course instructions.